

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 8, 3300 AA Dordrecht
Cc: Griffie

Datum: 12 januari 2026

Betreft: Ongevraagd Advies toegankelijkheid stembureaus Dordrecht

Geacht college.

Hierbij ons ongevraagd advies omtrent toegankelijkheid stembureaus Dordrecht.

In dit advies worden de volgende fases doorlopen:

- A) stelling
- B) onderzoek
- C) probleem analyse
- D) adviesvorming

A) Stelling

Doel: Het doel van dit advies is het verbeteren van de toegankelijkheid van stembureaus in Dordrecht.

Doelgroep: In dit advies richten we ons op stemmers die slecht ter been zijn en/of een visuele beperking hebben.

Vorming stelling: De stelling is tot stand gekomen door de uitkomsten van het recente (kleinschalige) onderzoek op 29 oktober 2025 tijdens de Tweede Kamerverkiezingen in de gemeente Dordrecht.

B) Onderzoek

De stelling zal onderbouwd worden door middel van praktijkervaringen van de leden van de werkgroep Dordt Inclusief. Dit is een werkgroep van de Dordtse Adviesraad Sociaal. Daarbij zijn een aantal stemlocaties getest die geschikt (zouden moeten) zijn voor rollende hulpmiddelen en één voor visueel beperkte stemmers.

Om de toegankelijkheid van een stemlocatie te beoordelen, splitst Dordt Inclusief de stemervaring in de volgende elementen:

- 1) Informatieverstrekking vooraf
- 2) De route naar de ingang (en directe omgeving stemlocatie)
- 3) De in- en uitgang
- 4) Route entree naar stemlokaal
- 5) Het stemlokaal

De ervaringen van de leden zijn vastgelegd door middel van "Checklist Stembureau" en ondersteunend met foto's. Deze checklist is opgesteld en in gebruik genomen door Dordt Inclusief.

Bijlage 1: Checklist Stembureau

C) Probleemanalyse

Door middel van praktische voorbeelden komen wij tot een probleemanalyse. Daarbij concentreren wij ons op de meest voorkomende en/of terugkerende obstakels en laten daarbij incidentele situaties achterwege.

D) Adviesvorming

Dordt Inclusief attendeert u op de problematiek, maar denkt tevens mee met het zoeken naar oplossingen. Daarbij houden wij rekening met reële aanpassingen, die haalbaar zijn. Daarbij hebben wij in acht genomen dat de realisatie (technisch) eenvoudig en kostenbesparend dient te zijn.

Uitwerking

A) Stelling: De toegankelijkheid van de stembureaus kan beter.

B) Onderzoek

Uitkomsten van het onderzoek:

1) De informatieverstrekking vooraf hebben wij over het algemeen als goed ervaren. Achterop het stembiljet staat welke locaties niet rolstoel toegankelijk zijn en dat locatie Stads kantoor ingericht is voor mensen met een visuele beperking.

Verbeterpunten:

- Het stembiljet is (thuis) niet toegankelijk voor blinden en slechtzienden.

Men kan niet zelfstandig kennismaken van de inhoud.

Het biljet is niet leesbaar met een spraakhulp.

Advies: Stembiljet digitaal beschikbaar stellen zodat deze leesbaar is met een spraakhulp.

2) De route naar de ingang (en directe omgeving van de stemlocatie)

Verbeterpunten:

- het is niet altijd duidelijk waar de ingang is (Koningsstraat). Met name bij grotere gebouwen is vaak onduidelijk aan welke kant zich de ingang bevindt.

- invalide parkeerplaats binnen 50 meter is niet altijd aanwezig. Bijvoorbeeld bij de 'van Schendel straat'.

- Locatie Stads kantoor is niet (goed) bereikbaar voor mensen met een visuele beperking.

Vanaf bushalte Stads kantoor ontbreken de geleide lijnen naar de ingang. Daardoor ontstaat een onveilige situatie.*

Advies: geleide lijnen aanleggen of voor een andere locatie kiezen.

*Daarbij refereren wij u aan onze eerdere melding in 2023.

Bijlage 2: Fixi-melding 2010553 d.d. 4 april 2023

3) De in- en uitgang

Verbeterpunten:

Met een rollend hulpmiddel:

- drempel te hoog

- oprijplaat is te smal, helling te steil

- loopplank ligt los

(Foto 1: Gymlokaal op De Staart loopplank)

- deur gesloten / niet automatisch

- doorgang te smal

- geen medewerker aanwezig om te helpen

Met een visuele beperking (locatie Stads kantoor):

- entree onvindbaar wegens ontbrekende geleide lijnen

4) Route van ingang naar stemlokaal

- sommige locaties hebben een ingewikkelde route (Dordrechts museum)

Met een rollend hulpmiddel/krukken:

- tussendeuren zijn gesloten / niet automatisch (Foto 2: Dordrechts museum – dichte deur)
- doorgang te smal

Met een visuele beperking (Stadskantoor)

- het stemlokaal is onvindbaar door het ontbreken van non-visuele bewegwijzering
- de bordjes binnen zijn vaak klein of vallen niet op tussen andere informatie / objecten (gymlokaal de staart)

(Foto 3: Gymlokaal de Staart)

- er is geen medewerker die je opvangt bij binnenkomst.
- er is geen mogelijkheid om te gaan zitten voor mensen die niet lang kunnen staan in de rij.
- er is niet altijd een aangepast toilet aanwezig

5) Het stemlokaal

Over het algemeen heeft men ervaren dat de medewerkers behulpzaam en vriendelijk zijn. Zij zijn op de hoogte van stemmen met een beperking.

Tevens zijn er aangepaste hokjes aanwezig en hangt er een vergrote kieslijst.

Verbeterpunten/ adviezen:

Advies: vanwege de grote omvang van het stembiljet, moet men eroverheen buigen. Wellicht is een schuine tafel een uitkomst.

Advies: De privacy kan beter, er zijn meldingen dat de gordijntjes ontbreken en mensen vlak achter de hokjes langslopen (o.a. Stadskantoor en Dordrechts museum).

Met een visuele beperking:

De stemmethode met een mal is niet betrouwbaar en niet controleerbaar.

Er zijn een aantal meldingen van ongeldige stemmen. De rode markering is dan niet zichtbaar of naast het keuzevak terecht gekomen.

Visuele controle door iemand anders is vereist waardoor de stem niet privé uitgebracht kan worden. Omdat de reden van de disfunctie van de mal onduidelijk was, is er een melding van gemaakt. Oorzaken kunnen zijn dat de medewerker de mal verkeerd heeft geplaatst of dat de mal verschuift tijdens het inkleuren.

Advies: maak stemmethode voor mensen met een visuele beperking betrouwbaar en controleerbaar.

C) Probleemanalyse

De stemlocaties die aangemerkt zijn als toegankelijk, zijn niet (allemaal) (goed) toegankelijk.

Wij zijn ons ervan bewust dat vrijwilligers moeilijk te werven zijn en dat elke stemlocatie zijn best heeft gedaan om maatregelen te treffen. Echter in praktijk heeft dit nog wat sturing/aanpassingen nodig.

D) Advies

Dordt Inclusief stelt voor om:

1. de informatieverstrekking achterop het stembiljet aan te passen m.b.t toegankelijkheid. Dat kan betekenen dat een aantal locaties niet meer als toegankelijk worden aangemerkt. Dat kan een keuze zijn voor locaties die niet of lastig aan te passen zijn.
2. bewegwijzering te verduidelijken. Vooral buiten bij grote gebouwen en bij langere routes binnen.
3. geschikte op- en afritjes te plaatsen: niet te steil en breed genoeg.
4. loopplanken te fixeren.
5. hogere drempels te vermijden.
6. (tussen)deuren open te zetten (locaties met automatische deuren zijn ideaal).
7. gebruik te maken van schuine tafels zoals een tekentafel.

8. de privacy vergroten d.m.v. gordijntjes.

9. een medewerker te plaatsen bij de ingang*.

**Indien u kiest voor een medewerker bij de ingang, zouden sommige aanpassingen overbodig zijn. Zo kan de medewerker de deur openhouden, de rolstoel over de drempel heen duwen of de weg wijzen.*

Voor stemmen met een visuele beperking adviseert Dordt Inclusief:

10. Het stembiljet digitaal beschikbaar te stellen zodat mensen met een visuele beperking alvorens het bezoek aan het stembureau kennis kunnen nemen van de inhoud met behulp van een leeshulp / spraakondersteuning.

11. de medewerkers te instrueren dat het plaatsen van de stemmal heel nauw komt om ongeldige stemmen te voorkomen

12. indien de mal niet voldoet, dit te melden op landelijk niveau

13. een andere locatie te kiezen dan Stadskantoor die reeds toegankelijk is, of gemakkelijk geschikt te maken is; of: locatie Stadskantoor aan te passen d.m.v. geleide lijnen in het trottoir en (tijdelijke indoor) geleide lijnen in het gebouw.

Betreffende dit laatste punt vragen wij u kennis te nemen van

Bijlage 3: Handreiking Toegankelijk stemmen van de NVVB (Nederlandse Vereniging Voor Burgerzaken). Op pagina 9 staat beschreven welke extra maatregelen Gemeente Haarlem heeft getroffen in 2019 voor de blinde en slechtziende stemmers, zoals tijdelijke (indoor) geleide lijnen.

Een aantal locaties dienen te alle tijde toegankelijk te zijn, niet alleen tijdens verkiezingen.

Bijvoorbeeld het Stadskantoor. Daarbij adviseren wij permanente aanpassingen.

Nabericht

Naast de door Dordt Inclusief gehanteerde Checklist stembureau informeren wij u aanvullend op de checklists met richtlijnen voor toegankelijkheid volgens De Rijksoverheid.

Daarvan delen wij er 2 met u:

Checklists Rijksoverheid

toegankelijkheid voor stembureaus:

Bijlage 4: Rijksoverheid checklist voor gemeente medewerkers.

Bijlage 5: Rijksoverheid checklist voor locatiehouders.

Bijlagen:

Bijlage 1: Checklist Stembureau

Bijlage 2: Fixi-melding 2010553 d.d. 4 april 2023.

Bijlage 3: "Handreiking Toegankelijk stemmen", zie pagina 9

Bijlage 4: Rijksoverheid checklist voor gemeente medewerkers

Bijlage 5: Rijksoverheid checklist voor locatiehouders

Daarnaast willen wij deze 2 links bij u onder de aandacht brengen:

Link1 stembureau slechtziende:

<https://www.instagram.com/reel/DQZ-t8OCE12/?igsh=ZTk0eGphbWRseW82>

Link 2 Dordt inclusief gaat stemmen:

https://www.linkedin.com/posts/dordtse-adviesraad-sociaal_de-werkgroep-dordt-inclusief-van-de-dordtse-activity-7389376366401507328-apFG?utm_source=share&utm_medium=member_android&rcm=ACoAAA5q5t4BApTB-oKY3K-Bw3m5OEg8Du5LxGo

Foto's:

Foto 1: Gymlokaal op De Staart loopplank

Foto 2: Dordrechts museum – dichte deur

Foto 3: Gymlokaal op De Staart prikbord

Foto 1:

Gymlokaal Staart loopplank

Foto 2:

Dordrechts museum
dichte deur

Foto 3:

Gymlokaal Staart
prikbord

Mochten er nog vragen zijn, horen wij dat graag. En indien gewenst lichten wij dit advies mondeling toe.

Met vriendelijke groet, namens Silvia Valk, voorzitter werkgroep Dordt Inclusief,

Dordtse Adviesraad Sociaal domein,

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'B' and 'V'.

Bert van de Burgt

Voorzitter Dordtse Adviesraad Sociaal domein.